מימר אמר לא שביק צורבא מרבנן ויהיב לדידי רועי כהנים והן ישראל אינן נאמנין דחיישינן ללגימא וכ"ש כהן לכהן א)[דלא] דחיישינן לגומלין וחיישינן ללגימא ואתא ר"ש למימר נאמן על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו ואתא ר"מ למימר החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו בשלמא למ"ד רועי ישראל והן כהנים נאמנין היינו דאתא ר"מ למימר החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו אלא למ"ד רועי כהנים בי ישראל אין נאמנין מאי אתא ר"מ לאשמועינן היינו ת"ק איכא בינייהו דר' יהושע בן קפוסאי דתניא רבי יהושע בן קפוסאי אומר בבכור בי כהן צריך שנים מן השוק להעיד עליו רשב"ג אומר אפי' בנו אפי' בתו ר' א] יוסי אומר אפי' עשרה והן בני ביתו אין מעידין עליו כמאן אזלא הא דאמר רב חסדא אמר רב קטינא ספק בכור שנולד בי ישראל צריך שנים מן השוק להעיד עליו כמאן כר' יהושע בן קפוסאי ר"נ אמר ב)בעלים ב] מעידין עליו דאי לא תימא הכי מעשר לר"מ מי מעיד עליו ג)מעשר ודאי מהימן ד)דאי בעי שדי ג] ביה מומא בכוליה עדריה אלא ספק בכור לר"מ מי מעיד עליו וכי תימא ה"נ דלית ליה תקנתא והתנן ה)שהיה רבי יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ור"מ מחייב אלא ש"מ בעלים מעידין עליו כהנים הוא דחשידי אמומי ישראל לא חשידי אמומי איתמר ר"נ אמר הלכה כרשב"ג רבא אמר הלכה כר' ד] יוסי ומי אמר רבא הכי והאמר רבא בעלים ה] עומדים עמנו בחוץ נכנס שלם ויצא חבול מעידין עליו אימא כל ו] בעלים עומדים ולא חיישי' אי הכי מאי למימרא מהו דתימא ניחוש לחשדא קמ"ל ו)והלכתא כרשב"ג ודוקא בנו ובתו אבל אשתו לא מ"ט ז)אשתו כגופו דמי א"ל רב פפא לאביי לרבי מאיר דאמר החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו וקאמר רבי מאיר ח) החשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה כולה כהנים הכי נמי דלא דייני דינא והכתיב 1 ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע

אימר

דמימר אמר. לא שביק לדידי ויהיב ליה לכהן אחרינא: וה"ה כהן לכהן. כלומר ומסברא נפקא לן דכהן רועה אינו נאמן להעיד על הבכור של כהן אחר דחיישינן לגומלין דסבר אעידנו עכשיו והוא יגמול לי כשיתן לי ישראל בכור תם ואטיל בו מום ויבא כהן זה ויעידני שמאליו נפל בו מום: על של חבירו. בין רבו בין אחר דלא נחשדו כהנים אלא על טו] הבכור (א) עצמו שכבר נתנו לו ישראל: החשוד על הדבר. דהיינו כהנים שנחשדו על הבכורות: לא דנו ולא מעידו. ולקמיה פריך ר"מ היינו ת"ק: וחד אמר. מתניתין דקתני רועי ישראל נאמנין ה"ק רועי בהמות ישראל אע"פ שהן כהנים הרועין נאמנין דמה לו לשקר: מימר אמר לא שביק. האי ישראל כהן צורבא מרבנן ויהיב לי לדידי דסתם רועה עם הארץ הוא: רועי כהנים. רועי בהמות של כהנים אע"פ שהרועים ישראל אין נאמנין להעיד על בכורו של רבו כהן דחיישי' ללגימא וכ"ש רועי כהן ובהמות של רבן כהן אין נאמנין דחיישינן לגומלין וללגימא: על של חבירו. אכהן לכהן קאי וקאמר דנאמן הכהן הרועה על של רבו טז] דלא חיישי' לא לגומלין ולא ללגימא: החשוד על הדבר. כהנים חשודים על הבכורות: לא דנו ולא מעידו. ופליג אדר' שמעון דשרי אפי' כהן לכהן ופליג אדתנא קמא דאמר רועי בהמות ישראל ואפילו הן כהנים נאמנין (ב) י] והרועים כהנים ח) אין נאמנין: היינו ת"ק. דהאמר ת"ק נמי דכהן אינו נאמן: יא] איכא בינייהו דר' יהושע בן קפוסאי: צריך שנים מן השוק. שנים כל שהן ואפילו כהנים אבל כהנים שבביתו לא. ת"ק אית ליה דרבי יהושע בן קפוסאי דקאמר ת"ק רועי כהנים בין בי ישראל בין בי כהנים כדפרישית טעמא אין נאמנין אבל כהנים דעלמא נאמנין ואפילו אבכורות דכהנים ולא חיישינן לגומלין אלא ברועה דקאי גביה וסבר אעיד את רבי והוא יעידני כשיתן לי ישראל בעלמא בכור ור"מ לית ליה דר' יהושע לגמרי דכיון דנחשדו כהנים על הבכור לא דן ולא מעיד אפילו כהן דשוק ואפי' הבכור ביד ישראל: ואפי' בנו ובתו. ר"ש לטעמיה דאמר נאמן הוא על של חבירו ואביו היינו נמי חבירו דאין כהן נחשד אלא על של עצמו: אפי' עשרה והן בני ביתו אין מעידין. אבל מן השוק עד אחד נאמן יב] דלר' יהושע צריך שנים מן השוק: ספק בכור. דשל ישראל הוא כגון רחלה שלא ביכרה וילדה שני זכרים דאמרי' בפ"ב (לעיל יח.) אחד לו ואחד לכהן יג] ואת שלו הוי ספק שמא יצא ראשון וירעה עד שיומם ואוכלו ישראל: צריך שנים מן השוק להעיד עליו. שלא הוטל בו מום בכוונה: כר' יהושע. דכי היכי דבכור בי כהנים בעי שנים מן השוק להעיד עליו ה"נ ספק בכור ביד ישראל: ר"נ אמר. ספק בכור ביד ישראל אפילו בעליו ישראל נאמן דכהנים נחשדו על הבכורות ולא ישראל ואפילו על ספק בכור שנאכל להם: דאי לא תימא הכי. אלא בעלים חשודים עליו אם כן הוי ישראל חשוד על המומין: מעשר לר"מ מי מעיד. על מומו הא א"ר מאיר החשוד על הדבר לעצמו אינו מעיד יד] לאחרים כדחזינן ר"מ פוסל אפילו כהנים לשוק: מעשר. בתמיה. הא ודאי מהימן אפילו בעליו דהא אי בעי הוי שדי טו] ביה מומא בהיתר בכוליה עדריה קודם טז] שיעשר דלאכתי לא קדשא חד מינייהו: אלא. הכי פריך ספק בכור לר"מ אי בעלים חשודים עליה נמצאו ישראל חשודים על ספק בכור וכ"ש כהנים דהא אי הוה נמי בבהמות עדר כהן ספק בכור הנולד בעדרו בעי אמתוני עד שיומם דכהנים לא נפטרו מבכור בהמה טהורה בפרק שני (לעיל יג.) וא"כ מי מעיד עליו: לית ליה תקנתא. לר' מאיר: שחליפיו ביד כהן. כגון האי ספק בכור שהכהן נוטל ט)(את אחיו) פטור ישראל מן המתנות דזרוע ולחיים וקיבה דעשו שאינו זוכה כזוכה כדאמרן בפרק שני (שם יח.) ור"מ מחייב ומדמחייב ליה רבי מאיר במתנות מכלל דבר אכילה הוא: הלכה כר"ש. דאפילו בנו ובתו: יז] כהן בעליו. של בכור עמנו עומד בחוץ ונכנס הבכור שלם בבית ויצא חבול מעידין עליו אותם שבבית שמאליו נפל בו. אלמא אין נחשד אלא כהן בעל הבית שהבכור שלו כר"ש: אימא כל בעליו. בניו ובני ביתו עומדין עמנו בחוץ ומעיד עליו רועה שהיה בבית: פשיטא. הואיל וכל בעליו עמנו מי יטילנו כו': מהו דתימא ניחוש לחשדא. דרועה גופיה הטילו בו. ל"א אימא כל יח] בעלים עמנו כלומר אי אמרי סהדי כל בעליו של בכור דהיינו הוא ובני ביתו היו עמנו בחוץ ונכנס הבכור שלם בבית ויצא חבול מעידין כלומר עדותן עדות ושרי הואיל ולא היה איש בבית. ניחוש לחשדא שמא הם גרמו לו מתחלה שהניחו לו דבילה על האזן אי נמי עשו לו גומא ונפל (ג) שם:

לאמוקינהו

מימר אמר לא שביק צורבא מדרבנן ויהיב לדידי. והא יט] דאמר לעיל בסוף פרק ב' (דף יח:) כמאן בעל הבית ורועה כהן דלר"ט אקנויי מקני ליה מקום בחצירו ואפילו ר"ע לא פליג אלא משום כ] דלית י)[ליה] פסידא לא מקנה י)[ליה] מידעם התם איירי במכירי כהונה או שאוהבו ורגיל ליתן לו:

איכא בינייהו דרבי יהושע בן קפוסאי. דת"ק סבר כוותיה דדווקא רועי כהנים בין בי ישראל בין בי כהנים אינם נאמנים כדאמר טעמא אבל שני כהנים מן השוק נאמנים ולר"מ אפי' שנים מן השוק אין נאמנין דלית ליה כא] כרבי יהושע בן קפוסאי דקסבר ר"מ החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו ושנים מן השוק דקאמר ר' יהושע בן קפוסאי בכהנים איירי דישראל אפילו חד מהימן ולר"מ כל היכא כב] ל)דאסור אפי' שנים אין נאמנין כדאמר בסמוך ספק בכור לר"מ מי מעיד עליו: וכי תימא דלית להו תקנתא כו'. הוה מצי למימר דאלקטו בין חבר לעם הארץ כר' יהושע דלקמן וכן בסמוך דפריך כהני ה"נ דלא דייני דינא כג] א"נ ר' יהושע עצמו חוזר בו דקא"ל לר"ג היאך המי יכול להכחיש את החי ופירש שם בקונט' שרוצה לומר ודאי אמרתי וחוזר אני בו ומיהו מסתברא דמשום כבוד דר"ג הוא דקאמר הכי כי ההיא דתפלת ערבית (ברכות דף כח:) שאמר כמו כן כד] אע"פ שלא היה חוזר בו כה] מה שאמר תפלה רשות דהכי פסק רב התם הלכה כדברי האומר ל)רשות:

אלא לאו ש"מ בעלים מעידין עליו. תימה ורב חסדא דבעי לעיל שנים מן השוק בספק בכור בי ישראל תקשי ליה לר"מ מי מעיד עליו כיון דישראל נמי חשידי וי"ל דהוה משני כדפרישית דאלקטו בין חבר לע"ה א"נ יאמר רב חסדא ספק בכור לא יתכשר ר"מ שלא יהו שנים מן השוק נאמנים:

ניחוש לחשדא. שיחשדו שמא נשאר אחד מן כו] הבית:

כהני הכי נמי דלא דייני דינא. לרבא דאמר בפ' זה בורר (סנהדרין כז.) כז] אוכל נבילות להכעיס שהוא רע לשמים אינו חשוד להיות רע לבריות לא כח] פריך מידי אבל לאביי התם פריך שפיר ועוד יש לפרש לרבא דמשמע ליה שיש לכהנים להיות כשרים לכל כט] (זמן) דין שבעולם ולכל התורה כדכתיב (דברים כא) כל ריב וכל נגע ועוד היה יכול להקשות היאך מותר לאכול משחיטתו והיאך כשרים על כל ל] קרבנות כולם ועוד בלא בכור נמי יכול להקשות לרבי מאיר מטעם דנחשדו כהנים על השביעית כדאמרינן בפרק זה בורר (סנהדרין כו.):

אימר

מא א מיי' פ"ה מהל' בכורות הלכה ז] טוש"ע י"ד סימן שיד סעי' י:

מב ב מיי' פ"ו מהל' בכורות הלכה ט:

מג ג מיי' פ"ב מהל' בכורות הלכה יז סמג עשין ריח טוש"ע י"ד סי' שיד סעי' ג:

* * *

שיטה מקובצת

א] רבי אומר תיבת יוסי נמחק: ב] בעלים עיין בתוס' תמורה (דף ח ע"ב): ג] תיבת ביה נמחק: ד] כרבי ומי תיבת יוסי נמחק: ה] תיבת עומדים נמחק: ו] כל בעליו עמנו תיבת עומדים נמחק: ז] אמר האי רועה לא שביק רבי לדידי: ח] על בכור עצמו אות ה' נמחק: ט] רבו כהן דלא: י] נאמנין דהרועים כהנים: יא] מתיבות איכא כו' קפוסאי נמחק: יב] נאמן ולר' יהושע: יג] לכהן ושלו הוי תיבת ואת נמחק: יד] מעיד אפילו לאחרים כדחזינן דר"מ: טו] תיבת ביה נמחק: טז] קודם שיתעשר דאכתי: יז] בעליו של בכור עומד עמנו בחוץ תיבת כהן נמחק: יח] כל בעליו: יט] והא דאמרי' לעיל: כ] משום (דרבי) דבעה"ב אית ליה פסידא לא: כא] ליה דר' יהושע: כב] דחשוד אפילו: כג] דינא אלא דבעי לאוקמא אפי' אי ס"ל כר"ג דאמר לקמן שלא חלקו בין חבר לע"ה: כד] כן הודה אע"פ: כה] בו ממה שאמר תפילת ערבית רשות: כו] מן בני הבית: כז] דאוכל נבילות: כח] לא שייך מידי אבל לאביי דהתם פריך שפיר: כט] לכל מין דין: ל] כל הקרבנות כולם:

* * *

רבינו גרשום

דמימר אמר. רועה לא שביק צורבא מדרבנן בהו ויהיב ליה לבכור לדידי: בשלמא למ"ד רועה ישראל והן כהנים נאמנין היינו דקא פליג ר' מאיר עליה: אלא למ"ד רועי כהנים בי ישראל אין נאמנין ואתא ר' מאיר נמי למימר דאין נאמנין ר' מאיר היינו ת"ק: איכא בינייהו. בין ת"ק ור' מאיר דר' יהושע בן קפוסאי דאמר בבכור בי כהן צריך שנים מן השוק להעיד עליו שאותו מום הטיל חכם ואפי' הן כהנים אותן שנים ובלבד שלא יהו מבני ביתו. ת"ק דאמר רועי כהנים בי ישראל אין נאמנין משום דמימר אמר כיון דטרחנא ביה וכו' אבל ב' כהנים מן השוק נאמנין להעיד דהא לא טרחו ביה. ואתא ר' מאיר למימר החשוד על הדבר. כלומר כהנים כיון דחשידי אמומין אפי' ב' מן השוק אי כהנים נינהו אין נאמנין: ט"א איכא בינייהו דר' יהושע בן קפוסאי. דת"ק לית ליה דר' יהושע אלא ואפילו רועי ישראל בי כהנים נאמן דללגימא לא חיישינן. ואתא ר' מאיר למימר החשוד לדבר כלומר למימר החשוד אלגימא ואין נאמנין אלא שנים מן השוק: ספק בכור בי ישראל. לאחר שנולד בו מום מצי אכיל ליה ישראל וצריך ב' מן השוק להעיד עליו שהתירו חכם שמותר במומו: מעשר בהמה לר' מאיר דאמר החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו מי מעיד עליו דבספק בכור כיון דמילתא דלא שכיחא הוא לא חשידי עליה (כו') ישראל דנאמנין עליו ב' מן

* * *

א) ל"ק, ב) [לעיל לו. וש"נ], ג) [לעיל יח:], ד) [ברכות כז: כתובות סו. מנחות לג:], ה) [לעיל ג. וש"נ], ו) [מכאן שייך עוד לעי"א], ז) ע"כ שייך לע"א, ח) [של כהנים יעב"ץ], ט) [עי' פירש"י לעיל יח: ד"ה כל שחליפיו], י) ל"ק, כ) כ"ח לחשוד, ל) [וע"ע תוס' לקמן לו. ד"ה היאך], מ) ל"ק מ"ז,

* * *

תורה אור השלם

1. ונגשו הכהנים בני לוי כי בם בחר יי' אלהיך לשרתו ולברך בשם יי' ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע: דברים כא ה

* * *

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה על של חבירו וכו' הבכור של עצמו: (ב) ד"ה לא דנו וכו' דהרועים: (ג) ד"ה מהו דתימא וכו' ונפל שם הס"ד ואחר כך מה"ד חשוד לדבר אחד וכו' על דבר א' הס"ד ואח"כ מ"ה לאמוקינהו בחשודים מי אמר ר' מאיר הס"ד ואח"כ מ"ה לעדות:

* * *

מוסף רש"י

דאי בעי שדי ביה מומא בכוליה עדריה. דעדיין אין קדושים דליהוי כמטיל מום בקדשים ואחר כך יעשר, למעשר בהמה חל על המום, דכתיב (ויקרא כז) לא יבקר בין טוב לרע, הילכך אינו נחשד (לעיל לא.). כל שחליפיו ביד כהן. שהכהן נוטל אחת מן הספיקות, פטור האחר מן המתנות, דעשוי את שאינו זוכה כזוכה (לעיל יח:).

* * *

רבינו גרשום (המשך)

השוק אלא מעשר בהמה דשכיח והוא של ישראל שהוא אוכלו כיון דשלו הוא הוי חשוד עליו וכל ישראל חשודין עליו שיש לכל אחד בהמות ויש להן מעשרות: לא דמי דבמעשר ודאי מהימן אפי' בעליו כיון דאיבעי שדי מומא בכוליה עדריה ומגו דלא עבד הכי מהימן: אלא ספק בכור לר' מאיר. אם בעליו אין מעיד עליו מי מעיד עליו א"ת שנים מן השוק הוי חשידי אספק בכור שלהן והאיך מעידין על זה: וכי תימא הכי נמי דלית ליה תקנתא. דלא מצי הוי חולין דליכא דמהימן לאסהודי עליה: והתנן, ור' מאיר מחייב במתנות כשהוא נאכל לישראל במומם מכלל דחולין ודאין הן אלא ש"מ דאית ליה תקנתא: בעליו מעידין עליו משום דישראל לא חשידי אמומי: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. דאמר אפי' בנו אפי' בתו: בעליו של בכור עמנו עומד ונכנס הבכור שלם בתוך ביתו ויצא חבול מעידין עליו בני ביתו שמעצמו היה ונאמנים לומר חכם התירו. אלמא דבני ביתו נאמנין: אימא כל בעליו עמנו דאפי' ב"ב עמנו דקים לן דאינהו לא הטילו מעידין עליו ב"ב ונאמנין לומר מום זה הוטל בו כיון דכל בעליו עמנו והוי צריכא למימר דמעידין: מהו דתימא ניחוש לחשדא דדילמא הנהו דבני ביתיה עבדי להו גרמא מעיקרא ע"י בצק או דבילה או הטילו לו מאכל בין קוצים ולא ליהמנינהו קמ"ל כיון דעמנו היה כל מעידין עליו ב"ב: